

UV RAPPORT 2014:121

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 2

Ödängs industriområde

Östergötland

Kinda kommun

Kisa socken

Inom fastigheterna Kisa 1:1 och 3:2

Dnr 3.1.1-02469-2014

Annika Helander

UV RAPPORT 2014:121

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 2

Ödängs industriområde

Östergötland

Kinda kommun

Kisa socken

Inom fastigheterna Kisa 1:1 och 3:2

Dnr 3.1.1-02469-2014

Annika Helander

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Riksantikvarieämbetet
Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Öst)
Roxengatan 7
582 73 Linköping
Tel 010-480 80 00
Fax 010-480 81 73

e-post uvost@raa.se
e-post fornamn.efternamn@raa.se
www.arkeologiuv.se

© 2014 Riksantikvarieämbetet
UV Rapport 2014:121

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Gävle 2012. Medgivande I 2012/0744.

Grafisk form Britt Lundberg
Kartor Annika Helander
Foto Annika Helander
Tryck/utskrift Elanders Sverige AB, 2014

Omslagsbild I norra delen av område E finns ett skogsbevuxet impediment.
Foto över område E från söder. Foto Annika Helander.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Syfte	5
Topografiska förutsättningar	7
Fornlämningsbild i området	7
Metod och utförande	7
Resultat	7
Område E	7
Område A	10
Åtgärdsförslag	12
Administrativa uppgifter	12
 Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar	 13

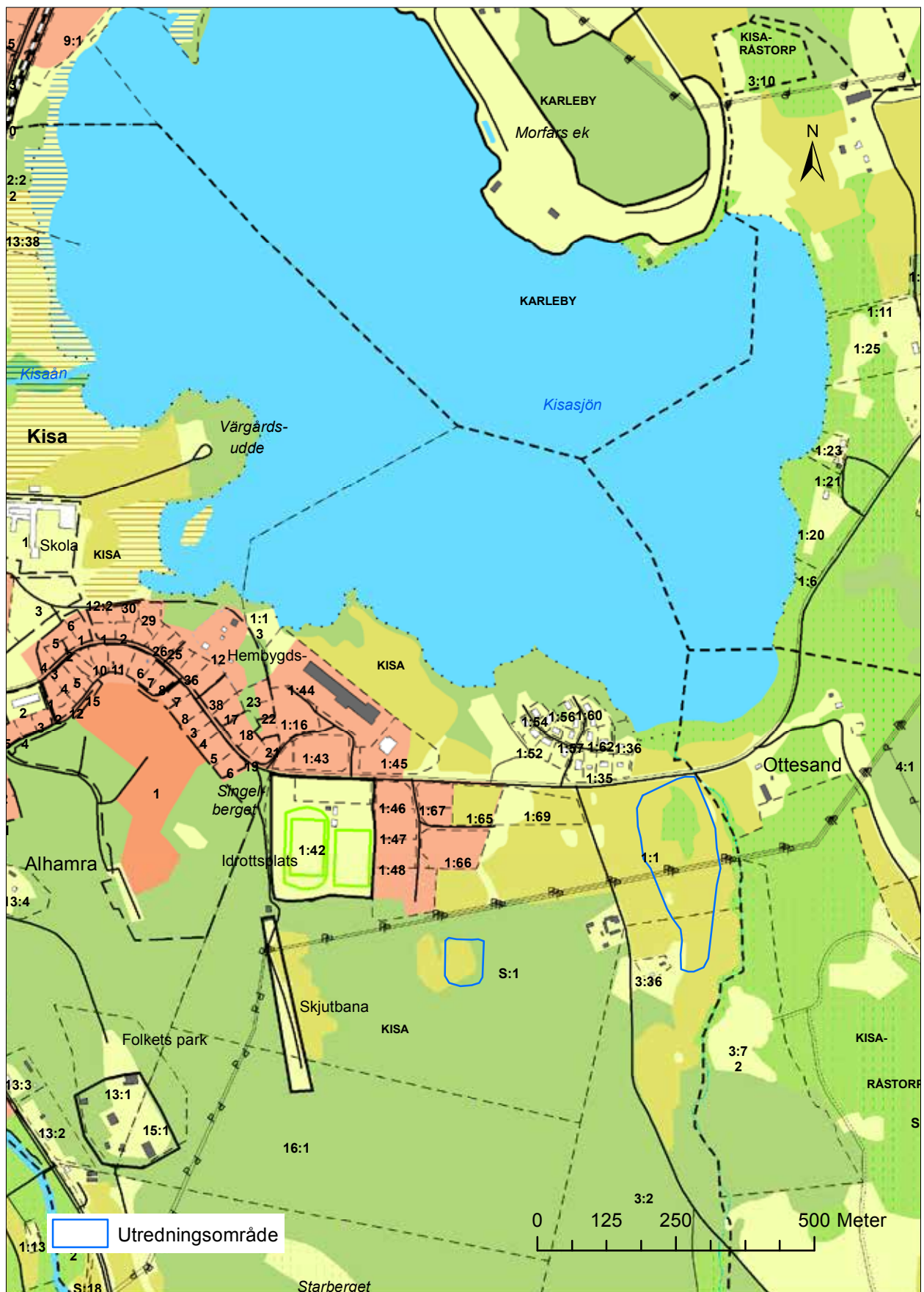

Fig 1. Utdrag ur Fastighetskartan med utredningsområdena markerade med blått.

Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska uppdragsverksamheten, UV, är en uppdragsfinansierad del av Riksantikvarieämbetet som i huvudsak genomför arkeologiska undersökningar efter beslut enligt Lag (SFS 1988:950) om kulturminnen m m. Uppdragsverksamheten utför även konsultuppdrag i form av utredningar, kulturmiljöanalyser och planeringsunderlag. Den arkeologiska uppdragsverksamheten har ingen myndighetsfunktion.

Arkeologisk utredning, etapp 2

Ödängs industriområde

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, UV Öst utförde en arkeologisk utredning, etapp 2, inom två delområden i Kisas industriområde Ödäng under september 2014. I område A framkom lämningar av boplatsskikt inom större delen av utredningsområdet. Lämningarnas utbredning har inte kunnat begränsas åt norr. Även i område E framkom boplatslämningar, inom den sydligaste delen. Boplatsskiktets utbredning sträcker sig söder- och österut, utanför utredningsområdet. I övrigt framkom inga fornlämningar inom område E.

För båda fornlämningsområden krävs därmed fortsatta arkeologiska insatser inför en eventuell exploatering.

Bakgrund

Kinda kommun arbetar med detaljplanläggning inför planerad exploatering inom industriområdet Ödäng, i östra delen av Kisa. I syfte att utreda förutsättningarna gav Kinda kommun Riksantikvarieämbetet, UV Öst i uppdrag att sammanställa ett arkeologiskt och kulturhistoriskt planeringsunderlag inom ett markområde söder om befintlig industribebyggelse (Nilsson 2014). Av flera presumtiva fornlämningsområden som då identifierades valde Kinda kommun att vidare utreda två områden, benämnda område A och E. Den arkeologiska utredningen, etapp 2, utfördes efter Länsstyrelsens beslut enligt Kulturmiljölagen, daterat 2014-06-27.

Syfte

Den arkeologiska utredningen syftar till att fastställa om fornlämning kommer att beröras av den planerade exploateringen, och att beskriva fornlämningens art och karaktär. Avsikten var även att om möjligt avgränsa fornlämningens utbredning. Det har dock inte gått att genomföra inom ramen för utredningen, och fornlämningsområdena är därmed ännu inte avgränsade.

Målsättningen är att resultaten från föreliggande utredning ska kunna användas som ett fullgott underlagsmaterial i en fortsatt besluts- och planeringsprocess.

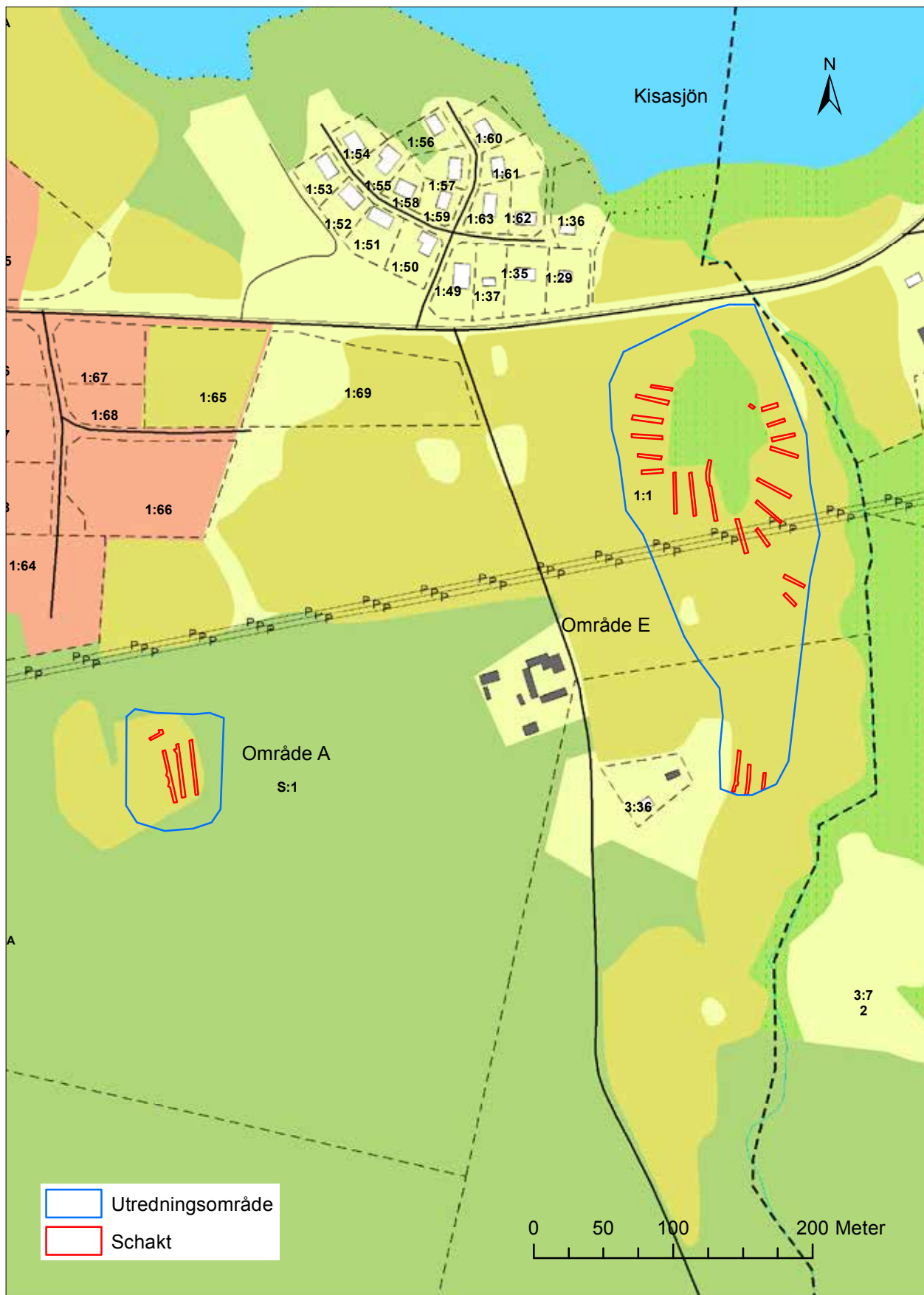

Fig 2. Utdrag ur Fastighetskartan som visar en översikt över område A och E.

Topografiska förutsättningar

Kisa ligger i ett kraftigt kuperat landskap med många mindre sjöar och vattendrag. Samhället har vuxit fram väster om Kisasjöns strand vid Kisaåns och Lillåns utlopp. De aktuella områdena är belägna i ett böljande landskap öster om Kisa samhälle och söder om Kisasjön. Område E utgörs av ett ca 30 000 m² stort område av åkermark och i norra delen finns ett trädbevuxet impediment. Område A är ca 8000 m² stort område i f.d. åkermark som idag är ängsmark. De två utredningsområdena är belägna ca 125 meter över havet.

Fornlämningsbild i området

Av bygdens registrerade fornlämningar ligger de flesta i anslutning till Kisa samhälle. I närheten av utredningsområdena finns flera registrerade fornlämningar i form av skålgropar, som är en enkel form av hållristning, milstolpar och minnesmärken. Den fornlämning som utmärker sig är fornborgen som kallas Kettilsberget eller Borgarberget som ligger väster om det aktuella området. Fornborgen ligger på ett strategiskt läge och bevakade sjön på dess västra sida där också en av huvudvägarna ner mot Småland ledde fram.

Metod och utförande

Med hjälp av grävmaskin öppnades sökschakt på de platser inom utredningsområdena som bedömdes inneha störst potential för fornlämningar dolda under mark. Matjorden banades skiktvis ned tills fornlämningar påträffades eller till dess att orörd mark framkom. Schakt samt de anläggningar och kulturlager som framkom mättes in med hjälp av en D-Gps. Anläggningarna beskrevs och ett urval fotodokumenterades. All dokumentation har bearbetats och lagrats i informationssystemet Intrasis.

Resultat

Område E

Tjugo schakt öppnades i öst- och västsluttningarna från impedimentet och framför allt åt söder där förutsättningarna för en förhistorisk boplatz var topografiskt sett optimala. Under matjordslagret, som var 0,3–0,4 meter tjockt, fanns lera med inslag av sandstråk. Schakt öppnades även på impedimentet där det var möjligt med hänsyn till vegetationen. På impedimentet utgjordes marken av blockrik morän.

På södra sidan av impedimentet framkom resterna efter en härd. Härden undersöktes i syfte att bedöma om det rörde sig om en fornlämning eller ej. Anläggningen utgjordes av ett tunt lager sot med inblandning av enstaka stenar som inte påverkats av hettan. Av härdens karaktär att döma utgör den ej fornlämning.

Inom den sydligaste delen av område E finns ett höjdparti i den böljande åkermarken. Marken sluttar åt öster ned mot det intilliggande vattendraget som utmynnar i Kisasjön. Tre schakt öppnades varvid sotiga anläggningar av förhistorisk boplatzkaraktär framkom. Schakten öppnades inom den sydligaste delen av utredningsområdet och boplatsens utbredning bedöms vara åt söder och öster på höjden och i östsluttningarna mot vattendraget.

Matjordslagret är 0,35 meter tjockt och underlaget utgörs av sand med inblandning av grus. Anläggningarna, som bedöms vara härester och stolphål, är delvis skadade av plögen.

Fig 3. På höjdlägena och i sluttningarna ned mot vattendraget framkom förhistoriska boplatslämningar.

Fig 4. En härdrest, A233, framkom under matjorden.

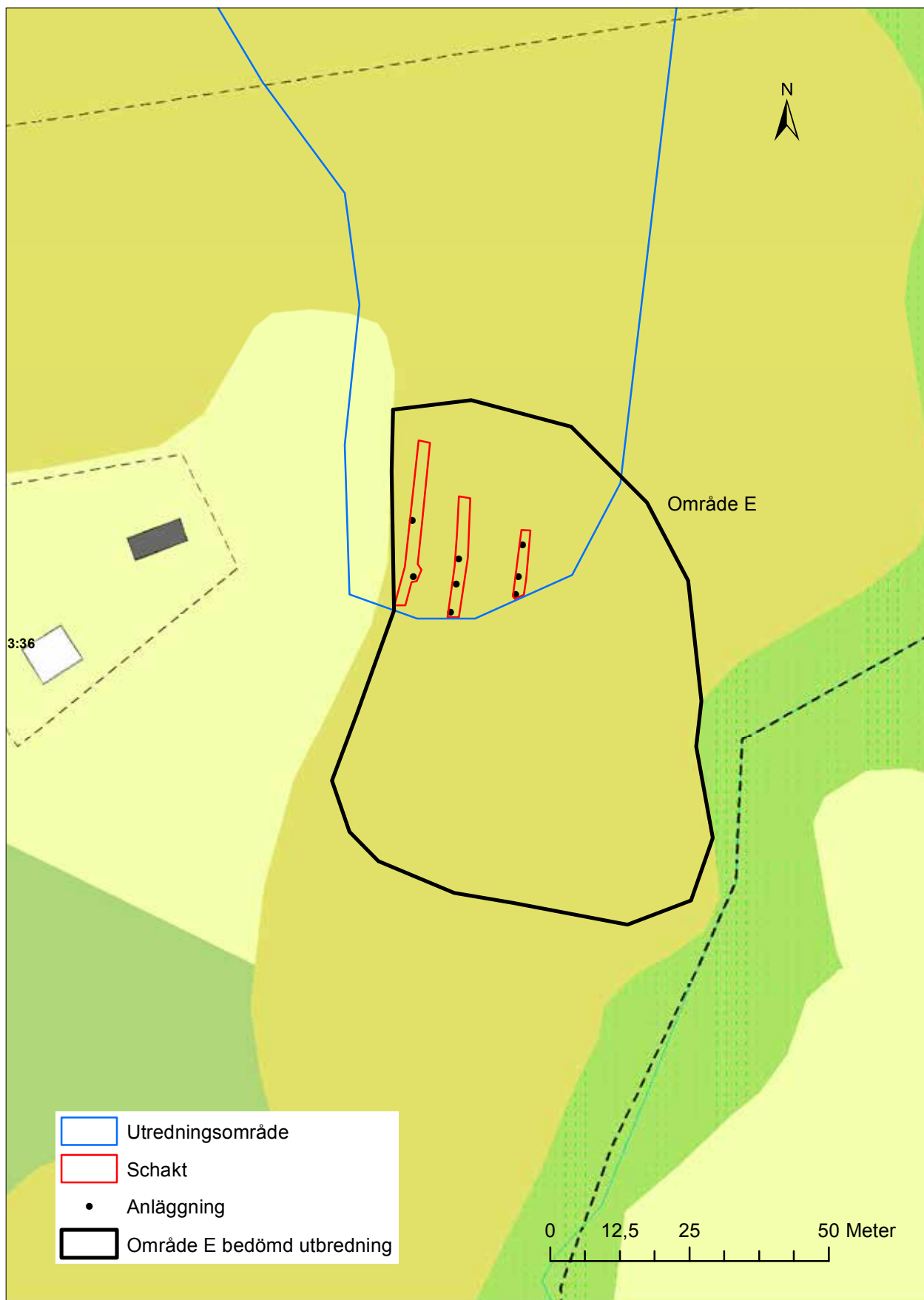

Fig 5. Utdrag ur Fastighetskartan med markeringar för schakt, anläggningar och bedömd utbredning av boplatsen i område E.

Område A

Området A har tidigare nyttjats som åkermark men är idag igenväxande ängsmark som används för fritidsaktiviteter. Ängsmarken, som omgärdas av skogsmark, består av en plåtå-liknande avsats med markant sluttning åt en sänka i väster där det idag rinner en bäck. Fyra schakt öppnades inom området varvid tre härdar och diffust begränsade, kulturpåverkade lager påträffades. Lämningarna bedöms ha förhistorisk boplatsskarakter med utbredning på plåtån och i västsluttningen. Förekomsten av lämningar bedöms ha begränsats åt öster och söder. Åt väster bedöms boplatssområdet sträcka sig ned mot bäcken, men åt norr är utbredningen oklar eftersom en bod tillhörande fritidsaktiviteterna omöjliggjorde sökschakt.

Fig 6. Topografin inom område A utgörs av en plåtå och en markant västsluttning. Foto från norr.

Fig 7. En härd, A206, som delvis skadats av plogen. Matjordslagret är ca 0,35 meter tjockt och underlaget utgörs av sand och grus med inslag av lera. Lämningarna är delvis skadade av plogen.

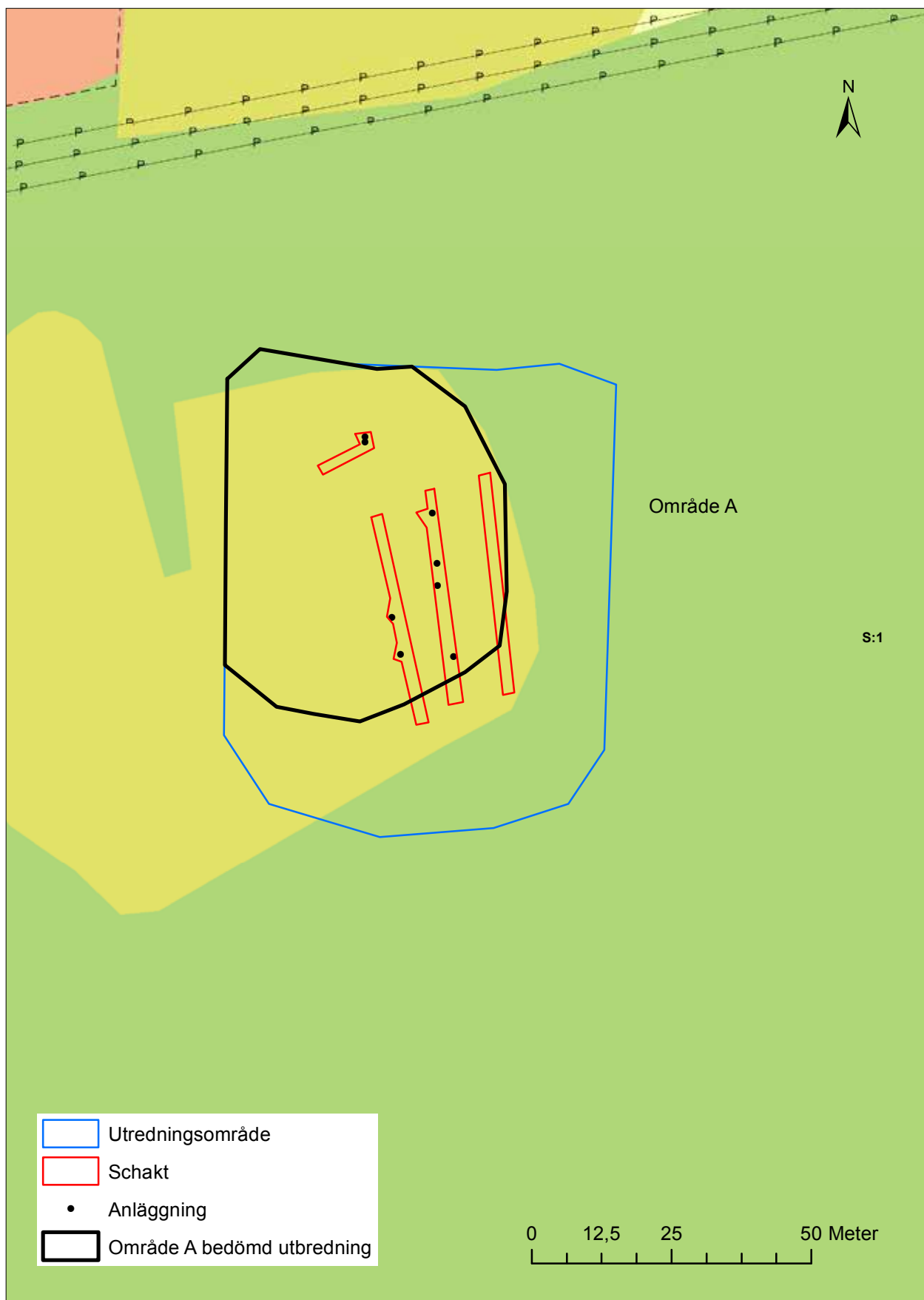

Fig 8. Utdrag ur Fastighetskartan med markeringar för schakt, anläggningar och bedömd utbredning av boplatsen i område A.

Åtgärdsförslag

De markeringar för bedömd utbredning av boplatslämningar på kartorna figur 5 och 8 bedöms vara fornlämningsområden. Anmälan om nyupptäckt fornlämning har gjorts till FMIS. I det fall fornlämningsområdena planeras att exploateras kommer arkeologisk förundersökning att bli aktuell. Ansökan om tillstånd enligt Kulturmiljölagen (1988:950) ställs till Kultur- och samhällsbyggnadsenheten på Länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Linköping i september 2014

Annika Helander

Administrativa uppgifter

Undersökningens mittpunkt: X538847, Y6427030

Koordinatsystem: Sweref 99 TM

Höjdsystem: RH00

Riksantikvarieämbetet dnr: 3.1.1-02469-2014

Länsstyrelsen dnr: 431-6572-14

Länsstyrelsen beslutsdatum: 2014-06-27

Projektnummer: 12869

Intrasisprojekt: UV2014:121

Rapportnummer: 2014:121

Ansvarig arkeolog: Annika Helander

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland

Kostnadsansvarig: Kinda kommun

Undersökningstid: 2014-09-09 – 2014-09-11

Utredningsområde: 38 000 m²

Arkivhandlingar: Förvaras vid ATA samt i Intrasis

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar

Område A

A206. Härd, 1,20x1,0 m, sot, kol, humusblandad sand.

A207. Grop, ca 0,3x0,4 m stor, fyllning av sot och kol.

A208. Grop, ca 0,25 m i diam, fyllning av sot och kol.

A209. Grop, ca 0,15 m i diam, fyllning av sot och kol.

A210. Kulturpåverkat lager, ca 2,5x1,2 m, sot, kol, humusblandat grus, inslag av bränd lera.

A211. Kulturpåverkat lager, ca 2,5x2,0 m, kraftigt sotigt med kol.

A213. Härd, ca 0,7x0,8 m, sot, kol, skärviga och sotiga stenar.

A214. Härd, ca 0,6x0,7 m, sot, kol, skärviga och sotiga stenar.

Område E

A218. Grop, ca 0,2 m i diam, sotig sandblandad fyllning.

A219. Grop, ca 0,2x0,3 m, sotig sandblandad fyllning.

A220. Grop, ca 0,15 m i diam, sotig sandblandad fyllning.

A221. Härd, ca 0,5 m i diam, kol och sot.

A222. Stolphål ?, ca 0,2 m i diam, sotblandad sand.

A223. Härdrest, ca 0,6x0,7 m, kol och sot.

A224. Stolphål?, ca 0,2 m i diam, sotblandad sand.

A225. Härd, ca 0,5 m i diam, kol och sot.

